

ПОДАРУНКОВІ МІНІАТЮРНІ КНИЖКИ

Мольєр

МІЗАНТРОП

Харків
ФОЛІО

ДИЙОВІ ОСОБИ

А л ь с е с т — закоханий у Селімену.

Ф і л і н т — друг Альсестів.

О р о н т — закоханий у Селімену.

С е л і м е н а — мила Альсеста.

Е л і а н т а — Селіменина кузина.

А р с і н о я — подруга Селімени.

А к а с т
К л і т а н д р } — маркізи

Б а с к — слуга Селімени.

Г в а р д і є ц ь із Маршальства Франції.

Д ю б у а — слуга Альсеста.

Дія діється в Парижі,
в Селіменинім домі.

Сцена з «Мізантропа» Мольєра.
Гравюра за мотивами Ораса Верне

ДІЯ ПЕРША

ЯВА 1

Філінт, Альсест.

Філінт

Та що вам, друже мій?

Альсест

(сидячи)

Дайте мені спокій!

Філінт

Чому химерною неласкою такою...

Альсест

Ідіть собі, прошу, не тратьте зайвих слів.

Ф і л і н т

Раніш би вислухатъ, ніж удаватъся в гнів.

А л ь с е с т

Ні, хочу гніватись, а слухатъ не бажаю.

Ф і л і н т

Як розуміти вас — я, далебі, не знаю,
І хоч ми друзями віддавна нареклись...

А л ь с е с т

Я — друг вам? Запишіть, що то було
колись!

Так, досі в злагоді жили ми і в любові, —
А як побачив я, на що есте готові,
То приязнь унівець розбилася моя:
В серцях зіпсованих не хочу місця я.

Ф і л і н т

Та чим же міг я так, Альсесте, завинити?

А л ь с е с т

На місці вашому волів би я не жити!
Хто чинить так, як ви, — пошани хай

не жде:

У чесних він людей презирство лиш найде.

Я ж бачив, як того ви стріли чоловіка.

Шаноба тут яка, любов яка велика

Була проявлена! А скільки присягань,

Обітниць голосних і приятних зізнань,

Що ви з обіймами палкими їх мішали!

А скоро вийшов він, — ви ледве

пригадали,

Як на ім'я йому і що то за один, —

І вже нітрошечки вас не обходить він.

До лиха! Соромно, ганебно, підло навіть

Так душу лестками фальшивими

неславить.

Коли б судилося таке мені вчинить,

То я повісився б із того горя вмить!

Ф і л і н т

Причин не бачу я до вироку такого
І пом'якшить його благаю вас, на бога;
Прошу: зласкавтеся, хоч огріхи
й страшні,
І ще не вішаться дозвольте ви мені.

А л ь с е с т

Невчасно спала вам охота жартувати!

Ф і л і н т

Чого ж вам хочеться, цікавий би я знати?

А л ь с е с т

Я хочу щирості, щоб слово ні одно
Не вилітало з уст, як не з душі воно.

Ф і л і н т

Коли обійме нас, вітаючи, знайомий,
Так само обійнять повинні і його ми;

Зізнання сипле він, обіцянки склада —
Те саме й нам робить, звичайно, випада.

А л ь с е с т

Ні! Ворог тої я ганебної методи,
Що в ній кохаються нікчемні слуги моди;
У світі над усе найгірш я не злюбив
Манірні витівки отих балакунів,
Лепетунів гидких, которі в марній мові
Усе на світі нам пообіцять готові
І компліментами ладні стрічати всіх,
А що ти, хто ти є — однаково для них!
Ну, що по тому нам, коли нас хто вітає,
І приязнь, і любов, і шану виявляє,
І слів не добере до пишної хвали, —
А тільки ми на крок од його відійшли,
І він негідника улещує так само!
Це ж сором! Це ганьба! Як тішитися

словами

Гучними й красними, коли, на глум і сміх,

Усьому світові почути можна їх?
Шаноби на землі нема без переваги,
Хто поважає всіх, не знає той поваги.
Коли вдається ви у моду цю лиху,
До біса! Спільного не знати нам шляху!
У вас прислужливість — неначе крам
роздрібний,
Мені ж загальний друг у друзі
непотрібний.
Якщо вам рівні всі, то мовлю
навпростець:
Дружінню нашому і злагоді кінець!

Ф і л і н т

У колі вищому ми місце посідаєм
І, певне ж, мусимо коритися звичаям.

А л ь с е с т

Ні, ні! Карати ми повинні без вагань
Ганебний вимін цей олживих вихвалень,

Людьми будь чесними, неправді
не служити
І скрізь по щирості, по правді говорити,
Що з серця не іде — ніколи не казати
І почуттів своїх під маску не ховати.

Ф і л і н т

А єсть же випадки, як мова та сердечна
Виходить і смішна, і зовсім недоречна.
Буває, — я прошу не брати цього в гнів, —
Коли розумний той, хто думку потаїв.
Ну, чи ж годилось би, зміркуйте пак
самі ви,
Щоб завжди ми були одверті
та правдиві?
Невже коли нам хто нелюбий між людьми,
То це й освідчити йому повинні ви?

А л ь с е с т

Так.

Ф і л і н т

Що? Емілії старій би ви сказали,
Що кокетерія уже їй не пристала
І що фарбується вона собі на стид?

А л ь с е с т

Авжеж.

Ф і л і н т

Що Дорілас давно усім набрид,
Що варить при дворі із кожного він воду,
З одваги чванячись та з діл свого роду?

А л ь с е с т

Сказав би.

Ф і л і н т

Жарти це!

А л ь с е с т

До жартів не мастак,
Нікого жалувать не хочу аніяк.

Ф і л і н т

Та ні-бо, — ви свої покиньте нарікання.
Чи ж переробите натуру ви людську?
А як одвертість вам припала до смаку, —
Скажу не криючись: з химери цієї всюди
Плечима знизувать і кпоти будуть люди,
А хіть до осудів нестримана така
Вам тільки дасть ім'я смішного дивака.

А л ь с е с т

То й добре, лихома! Я радий цьому,
радий!
Чого ж хотіти ще з мерзенної громади?
Та тільки гнів мене несвітський би
схопив,
Коли б розумного я слави в них зажив.

Ф і л і н т

Виходить, ворог ви всьому земному роду?

А л ь с е с т

Так, я ненавиджу безмірно цю породу!

Ф і л і н т

Скажіть: невже-таки між смертними
всіма

На жадні винятки і місця вже нема?
Запевне, є й тепер особи, гідні шани...

А л ь с е с т

Ні! Осоружні всі, на кого око гляне:
Одні — що у гріхах купаються бридких,
А ті — що ставляться поблажливо до них,
Того шляхетного обурення не мавши,
Що вчинки нам лихі будити мають завше.
Ну, от негідник той, що я суджуся з ним!
Таже діла його відомі добре всім.
Хоч маска на виду, але й з-під маски знати,
Що може кожного він зрадити, продати.
Вимовні погляди і солодощі слів.